

بهسازی بافت با ارزش روستایی و نقش آن بر توسعه صنعت گردشگری روستایی (مطالعه موردی: روستاهای ایبانه، طره، سرآقاسید و یاسه چای)

داوود مهدوی^۱

استادیار گروه جغرافیای دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

اصغر نوروزی

استادیار گروه جغرافیای دانشگاه پیام نور تهران، ایران

فاطمه میر امینی

کارشناس ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی - دانشگاه پیام نور مرکز شهرکرد، شهرکرد، ایران

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۱۲/۰۷

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۰۹/۲۱

چکیده

بافت کالبدی روستاهای ایران ضمن برخورداری از ارزش‌های معماری، دارای الگوهای بصری و زیبا شناختی، انطباق با محیط طبیعی، هماهنگی با عملکرد زیستی، معیشتی، استفاده از مصالح و دانش بومی است. در این میان، بافت کالبدی برخی از روستاهای کشور به دلیل برخورداری از ویژگی‌های خاص معماری، تاریخی و فرهنگی به عنوان میراثی ارزشمند و بجای مانده از نیاکان ما به شمار می‌رود که از یک سو حفظ و نگهداری آنها از اهمیت فراوانی برخوردار است و از سوی دیگر ضمن ایجاد محیطی مطلوب و جذاب برای روستاییان، با جذب بیشتر گردشگران به رونق و توسعه صنعت گردشگری در این روستاها کمک فراوانی بنمایند. لذا هدف از این مقاله نیز بررسی تأثیر بهسازی بافت‌های با ارزش روستایی در توسعه صنعت گردشگری، شناخت محدودیت‌ها و پتانسیل‌های گردشگری منطقه و ارائه راهکارهایی برای توسعه صنعت گردشگری در روستاهای مورد مطالعه می‌باشد. نوع تحقیق کاربردی و روش تبیین و بررسی آن توصیفی-تحلیلی و پیمایشی بوده است. برای گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی استفاده شده است. مطالعات میدانی، از طریق طراحی و تکمیل پرسشنامه از دو گروه نمونه از روستائیان (۲۶۲ نفر) و گردشگران (۱۰۶ نفر) روستاهای ایبانه، طره، یاسه چای و سرآقاسید که به طور تصادفی انتخاب شده‌اند صورت گرفته و با استفاده از آزمون خی دو و تحلیل واریانس به تجزیه و تحلیل اطلاعات پرداخته شده است. نتایج پژوهش حاضر حاکی از آن است که بهسازی بافت با ارزش روستایی نقش مؤثری در توسعه صنعت گردشگری دو روستای طره و ایبانه داشته و این میزان بالاتر از دو روستای سرآقاسید و یاسه چای است که در آنها بهسازی صورت نگرفته است.

واژگان کلیدی: روستا، بهسازی، بافت با ارزش روستایی، توسعه، گردشگری.

۱-مقدمه

روستا به عنوان پهنه‌ای جغرافیایی و واحد برنامه‌ریزی است که معیشت اکثر سکنه آن از داد و ستد متقابل بین عوامل تجدیدپذیر طبیعی و رفتار انسان حاصل می‌شود و سکونتگاه‌های کوچک و بزرگ همگن واقع در آن پهنه، هر یک نام و نقشی جداگانه داشته، جای مشخص و نقش تکامل دهنده خاص خود را در مجموعه روستا دارا می‌باشند (حسینی ابری، ۱۳۸۳: ۱۱). بافت روستایی به دلیل پیوندهای گسترده با بستر طبیعی و تاریخی دارای ارزش‌های تاریخی، فرهنگی، طبیعی و معمارانه می‌باشد و حفظ و نگهداری از آن دارای اهمیت قابل توجهی است (حناچی و کوششگران، ۱۳۹۰: ۲۸۳). این در حالی است که، در گذشته به دلایل مختلفی کالبد روستاهای دارای بافت باارزش به مرور زمان دچار آسیب شده و از این رو انجام اقدامات مناسب برای بهسازی و حفظ ذخائر کالبدی و ثروت‌های فرهنگی این روستاها با نفوذ و هجوم تکنولوژی، فرهنگ و سیمای شهری و همزمان با آن، تنزل ارزش‌های فرهنگی و بومی نزد ساکنان روستا، روز به روز بیش از پیش مخدوم و مصدوم می‌شوند که باید ضمن حفظ ارزش‌های خاص خود، توسعه و تحول مناسب با زمان خود داشته باشد (حناچی و حدادعادل، ۱۳۸۹: ۲۸۷). از آن جهت یک بافت، با ارزش محسوب می‌شود که بین اجزای اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و فیزیکی ساختار آن هماهنگی برقرار باشد (Alalhesabi, 2006:88). بهسازی بافت باارزش روستایی شامل بازسازی، ساخت و ساز فیزیکی تمام عوامل مؤثر بر زندگی روستاییان که بازتابی از سلطه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در زمان و مکان خاص است، می‌باشد (habibi, 2001:3). در این راستا لازم به ذکر است که بهسازی فرآیندی است که طی آن می‌توان به بهبود وضعیت فضا، مجموعه و بنای نه چندان مطلوب موجود پرداخت و با تغییر عملکرد در معاصر سازی، سازمان فضایی مطلوب را ایجاد کرد (جام کسری، ۱۳۸۹: ۲۳۷). هدف بهسازی، تجدید حیات و به روز کردن سازمان فضایی - کالبدی بافت روستایی مطابق با نیازهای امروزی است. بر این اساس، بهسازی بافت‌های با ارزش روستایی بخصوص در روستاهایی که دارای قابلیت گردشگری و برخوردار از پتانسیل و جاذبه‌های منحصر به فرد گردشگری می‌باشند دارای اهمیت دو چندان می‌باشد چرا که ضمن فراهم آوردن موجبات توسعه کالبدی - فضایی اینگونه روستا به توسعه صنعت گردشگری در آنها کمک می‌نماید. در این میان لازم به ذکر است که امروزه گردشگری پس از صنایع نفت و خودرو سازی، به عنوان پویاترین صنعت از نظر تحرک و ایجاد فرضیه‌های اشتغال توانسته است تغییرات شگرفی را در فضای زندگی و چشم اندازهای مختلف ایجاد کند (نوروزی، ۱۳۸۹: ۲۳). لذا توجه به گردشگری به عنوان صنعتی درآمدزا و ارز آور به منظور پایان دادن به تراژدی اقتصاد تک محصولی اولین قدم در جهت توسعه پایدار کشور محسوب می‌شود. در این راستا گردشگری روستایی نیز جزئی از صنعت گردشگری به حساب می‌آید که با برنامه‌ریزی اصولی و مناسب، می‌تواند نقش موثری در توسعه مناطق روستایی و در نتیجه توسعه ملی ایفا نماید. چراکه گردشگری روستایی در معنای کلاسیک نوعی از فعالیت‌های توریستی است که درآمد اضافی را برای آنهایی که شغل اصلی کشاورزی و صنعت دارند را فراهم می‌آورد (szabo Bemadett, 2005, 157). گردشگری روستایی عرضه مشخص و متعدد خدماتی است که بصورت گسترده در روستا جهت گردشگران ارائه می‌گردد، این فعالیت‌ها شامل پیاده روی، ماجراجویی، اسب سواری، ماهیگیری، فستیوال‌ها و جشنواره‌ها و تماشای حیات وحش است (Rural tourism action plan: 2009:1). در این راستا مسئله‌ای که امروزه کشور ما با آن

روبروست، ضرورت گسترش دامنه برنامه‌ریزی توسعه در روستاهاست که بتواند از یک طرف در مقیاس کلان اهداف برنامه‌های منطقه‌ای را دنبال کند و از سوی دیگر بتواند در مقیاس خود نسبت به امکانات توسعه روستا و یا هر منطقه روستایی کمک نماید. بدین منظور، فعالیت بهسازی روستاها نیز در ایران با این ایده که می‌تواند کمک مؤثری در حل مشکلات و نابسامانی‌های روستا داشته باشد، بیش از دو دهه است که در روستاهای کشور در حال اجرا است. با توجه به قوانین برنامه‌های توسعه کشور در دهه اخیر و نگاه ویژه‌ای که بخصوص از برنامه سوم توسعه به روستاهای با ارزش شده و با توجه به اهمیت موضوع و گستردگی آن که تا به امروز نیز از اهمیت آن کاسته نشده است ضرورت توجه به بهسازی بافت‌های با ارزش روستایی و تأثیر آن بر رونق صنعت گردشگری روستایی مطرح می‌شود (حناچی و حداد عادل، ۱۳۸۹: ۲۸۷). استان چهارمحال و بختیاری با برخورداری از جاذبه‌های طبیعی و تاریخی فراوان که بسیاری از آنها در کانون‌های روستایی قرار گرفته‌اند یکی از قطب‌های گردشگری ایران به حساب می‌آید. در بین روستاهای استان، روستاهای سراقاسید و یاسه چای از جمله روستاهایی هستند که با توجه به معماری بومی و بناهای تاریخی متنوع از روستاهای منحصر به فرد ایران محسوب می‌شوند که به دلیل برخورداری از بافت و معماری با ارزش، استفاده از مصالح بومی، هماهنگی با شرایط محیطی و استقرار در بافت و ساخت و ساز مسکن، قرارگیری در بستر طبیعی و برخورداری از چشم اندازهای طبیعی و جاذبه‌های گردشگری و ... مورد توجه گردشگران بسیاری قرار دارد، اما تاکنون برنامه‌ریزی عملیاتی مؤثر درباره شناخت و راه‌های گسترش گردشگری در آنها صورت نگرفته است. البته لازم به ذکر است که از این دو روستا طرح هادی در روستای یاسه چای به اجرا درآمده و توانسته است تا حدودی به توسعه و رونق صنعت گردشگری در آن کمک نماید (بهسازی انجام شده فقط در حد سنگفرش خیابان‌ها) اما در روستای تاریخی - فرهنگی سراقاسید هنوز این طرح اجرایی نشده است که این خود می‌تواند عاملی در کاهش توسعه صنعت گردشگری در این روستا به حساب آید.

افزون بر این لازم تأکید است که در بین روستاهای دارای بافت با ارزش ایران، روستاهای ایبانه و طره نمونه‌ای از روستاهایی هستند که بهسازی بافت‌های با ارزش در آنها انجام گرفته و از این طریق توانسته‌اند ضمن ایجاد محیطی جذاب برای روستاییان و نیز گردشگران به رونق و توسعه این صنعت در این روستاها کمک نمایند. این دو روستا به اعتبار معماری بومی و بناهای تاریخی پرتنوع از روستاهای استثنایی ایران می‌باشند و در حال حاضر به عنوان روستاهای گردشگری بین‌المللی در عرصه جهانی معرفی شده‌اند. اجرای طرح بهسازی بافت با ارزش روستایی طی برنامه سوم عاملی مؤثر در رونق و صنعت گردشگری در این روستاها می‌باشد، بنابراین این روستاها از موفق‌ترین روستاهایی هستند که با اجرای طرح بهسازی و توسعه صنعت گردشگری در عرصه‌های بین‌المللی حرفی برای گفتن دارند. بر این اساس در این پژوهش سعی بر این است تا با مقایسه این نمونه موفق از روستاهای بهسازی شده در عرصه صنعت گردشگری روستایی با نمونه روستاهایی که دارای بافت باارزشی هستند اما بهسازی در آنها انجام نگرفته، به بررسی نقش بهسازی بافت‌های روستایی در میزان توسعه صنعت گردشگری پرداخته و با استفاده از روش اسنادی - توصیفی، پتانسیل‌ها و محدودیت‌های توسعه گردشگری در روستاهای مورد مطالعه بررسی نموده و راهکارهایی جهت رونق صنعت گردشگری روستایی و جذب گردشگران در منطقه بخصوص در روستاهای مورد مطالعه ارائه گردد. از این رو تحقیق حاضر در جهت بررسی تأثیرات بهسازی روستاهای ایبانه و طره در توسعه

صنعت گردشگری روستایی و مقایسه آن با روستای سرآقاسید و یاسه چای که فاقد طرح بهسازی هستند، به دنبال پاسخگویی به سؤالات ذیل می‌باشد:

- آیا بهسازی بافت‌های با ارزش روستایی در توسعه صنعت گردشگری روستاهای ایبانه و طره مؤثر بوده است؟
- آیا تفاوت معناداری در رونق صنعت گردشگری روستایی در روستاهایی که بافت‌های با ارزش آنها بهسازی شده و روستاهای فاقد بافت‌هایی بهسازی شده، وجود دارد؟

۲- پیشینه پژوهش

پیشینه ادبیات تحقیق معرفی مجموعه‌ای از مطالعات و تحقیقات انجام شده و قابل دسترس در حوزه تحقیق است. لذا هرچند تا زمان انجام این تحقیق، کار پژوهشی قابل ملاحظه‌ای، در زمینه موضوع تحقیق در مناطق مورد مطالعه مشاهده نگردید، اما در بررسی‌های انجام گرفته موارد زیر قابل توجه است.

در مقاله‌ای که توسط رضا علی مراد افشاری (۱۳۹۱) تحت عنوان "کند و کاوی در توسعه گردشگری روستایی با بهره‌گیری از بافت‌های با ارزش روستا، مطالعه موردی روستای ملهمدره - شهرستان اسد آباد" صورت گرفته اشاره شده است که احیا و نوسازی روستایی سبب تقویت نقش گردشگری روستایی می‌گردد و در صورتی که گردشگری روستایی به نحوی مناسب برنامه‌ریزی و مدیریت شود، می‌تواند خالق یا محرک یک فرآیند توسعه یافته برای حصول به پایداری توسعه در نواحی روستایی و صنعت گردشگری باشد. در این پژوهش از روش توصیفی - تحلیلی استفاده شده است. در مقاله‌ای که حامد نوری نژاد (۱۳۸۹) با عنوان "حفاظت و باززنده سازی بناها و بافت‌های با ارزش روستایی" انجام داد نویسنده اشاره می‌کند ساکنان روستا به عنوان پلی بین رشد اقتصادی و توانمندی‌های روستا و حفاظت و بهسازی بناها و بافت‌های با ارزش و مکان‌های میراثی می‌باشند. رویکرد این مقاله حفاظت از بناها و بافت‌های با ارزش روستایی است که برای احیا و توسعه پایدار نگاهی به جذب گردشگر متناسب با توانمندی‌های بالقوه در ارتباط میان مکان‌های میراثی دارد. همچنین نویسنده معتقد است اجرای طرح‌های حفاظتی، باززنده سازی، بهسازی و حتی نوسازی با احترام به کالبد بافت با ارزش روستا جهت ارتباط بهتر مکانی و توسعه صنعت گردشگری ضروری به نظر می‌رسد. پیروز حناچی و علی اکبر کوششگران (۱۳۹۰) در بخشی از کتاب "حفاظت و توسعه در بافت‌های با ارزش روستایی" به ارائه مطالب ارزشمندی در خصوص راهبردها و سیاست‌های برنامه‌ریزی و مداخله در بافت‌های با ارزش روستایی پرداخته و همچنین به نقد و بررسی چالش‌ها و نارسایی‌های سیاست‌های اتخاذ شده در این راستا به ویژه راهبردهای اجرایی در سال‌های اخیر پرداخته و در ادامه به بیان نکاتی در خصوص مداخله در روستاها به صورت عام و ساختار بافت با ارزش روستایی اشاره کرده‌اند. خسرو موحد (۱۳۸۹) در مقاله‌ای تحت عنوان "بررسی تأثیر کالبدی اجرای طرح‌های بهسازی در مناطق روستایی شهرستان شیراز" به مقایسه تغییراتی که در روستاها از لحاظ ریخت‌شناسی معابر و سیمای روستا با اجرای طرح‌های بهسازی دچار آن شده‌اند با روستاهایی که در آنها بهسازی صورت نگرفته پرداخته است و در ادامه اشاره می‌کند که بهسازی روستاها هنگامی می‌تواند مفید باشد که در چهارچوب مناسب و با در نظر گرفتن همه جوانب انجام شود و گرنه تبدیل به یک کار مقطعی می‌شود و ممکن است مشکلات غیر قابل جبرانی را به بار آورد. عاطفه سبزی و نیلوفر قدیری (۱۳۹۰) در مقاله‌ای تحت عنوان "بررسی راهکارهای توسعه پایدار گردشگری روستای ایبانه" به بیان مطالبی

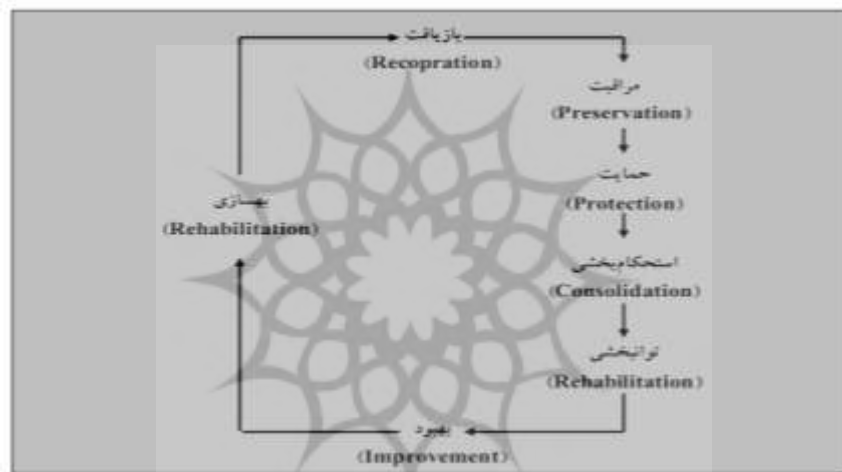
در خصوص گردشگری روستایی پرداخته و اشاره می‌کنند که گردشگری روستایی همچنان یکی از معدود گزینه‌های راهبردی در راستای توسعه اقتصادی در اجتماعات روستایی است. در ادامه نیز اشاره می‌کنند که یکی از شناخته شده ترین راهبردهای غیر سنتی برای توسعه روستایی گردشگری، فرصت‌های مربوط به آن و سرمایه‌گذاری در این بخش است. مهدی کرمی دهکردی و همکاران (۱۳۹۱) مقاله‌ای تحت عنوان "تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه روستائیان استان چهارمحال و بختیاری" انجام داده‌اند که این پژوهش به روش توصیفی-پیمایشی در روستاهای هدف گردشگری در استان چهارمحال و بختیاری صورت گرفته است. نتایج پژوهش نشان داد که هفت عامل برنامه‌ریزی دولتی، مشارکت فرهنگی-اجتماعی، اقتصادی، بهداشتی و محیط زیست، امنیت و آرامش، و تبلیغات و سودمندی در مجموع ۷۲/۰۴ درصد واریانس عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری در استان چهارمحال و بختیاری را تبیین کردند.

۳- مبانی نظری

روستا کهن‌ترین شکل سکونتگاه‌های بشری است و نوعی سکونتگاه انسانی است که در آن گروهی از افراد ساکن شده‌اند که فعالیت اصلی آنان کشاورزی است و در ارتباط متقابل با محیط طبیعی قرار دارند (جمعه پور، ۱۳۸۵:۱). در این میان برخورداری بافت و معماری روستایی از زیبایی‌های اکولوژیکی، استفاده از مصالح بومی، هماهنگی با شرایط محیطی در استقرار بافت و ساخت و ساز مسکن، قرارگرفتن روستاها در بستر طبیعی و برخورداری از مناظر و چشم اندازهای طبیعی از مهمترین امتیازهای روستاها محسوب می‌شود. این خاصیت‌های محلی و جاذبه‌های سنتی در طبیعت زیبای مناطق روستایی، زمینه مورد علاقه بسیاری از گردشگران داخلی و خارجی محسوب می‌شود. امروزه به دلیل فشار روحی و روانی محیط‌های شهری و ماشینی شدن زندگی غالب مردم جهان، ساکنین این محیط‌ها و ادار به خروج از شهرها و پیوستن به دامن طبیعت و محیط‌های بکر و طبیعی و سفر به روستاها می‌شوند. (.../.) در این راستا، بافت روستایی به دلیل پیوندهای گسترده با بستر طبیعی و تاریخی دارای ارزش‌های تاریخی، فرهنگی، طبیعی و معمارانه می‌باشد، ضمن اینکه به عنوان جزئی از میراث زنده بشری و سرمایه ملی و هویت تاریخی- فرهنگی سرزمین، حفظ و نگهداری از آنها دارای اهمیت قابل توجهی است (حناچی و کوششگران، ۲۸۳، ۱۳۹۰). از آن جهت یک بافت، با ارزش محسوب می‌شود که بین اجزای اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و فیزیکی ساختار آن هماهنگی برقرار باشد.

بهبودی بافت با ارزش روستایی شامل بازسازی، ساخت و ساز فیزیکی تمام عوامل مؤثر بر زندگی روستائیان که بازتابی از سلطه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی در زمان و مکان خاص است، می‌باشد. طرح بهسازی بافت با ارزش روستایی یکی از طرح‌هایی است که برای بهسازی روستاها در کشور تهیه و اجرا می‌شود که زیر مجموعه طرح هادی روستایی محسوب می‌شود. در صورتی که در یک روستا بافت با ارزش وجود داشته باشد، در طرح‌های هادی (طرح فرادست) این بافت شناسایی شده و محدوده آن در بافت روستا تعیین می‌گردد. پس از تهیه طرح هادی، طرح ساماندهی بافت با ارزش تهیه می‌شود. بنابراین این طرح خاص روستاهای دارای بافت با ارزش تاریخی و فرهنگی است. بطور کلی این طرح نقش تفصیلی را دارد که در محدوده بافت با ارزش روستا تهیه و اجرا می‌شود. طرح بهسازی بافت با ارزش روستایی طرحی است که با شناسایی و ارتقای فضاهای با ارزش روستایی، توسعه

کالبدی-فضایی روستا را از طریق حفاظت و احیای ارزش‌های فرهنگی، تاریخی و معماری آن به شیوه‌های مناسب و بهینه پیگیری می‌نماید. در این طرح تلاش می‌شود تا ضمن شناخت بافت و فضاهای با ارزش روستایی با انجام تحلیل، برنامه‌ریزی، طراحی و اجرا، آن‌ها را حفظ و ارتقا بخشیده و در نهایت زمینه‌های توسعه کالبدی این قبیل روستاها را فراهم آورد. (رضوانی، ۱۷۲، ۱۳۹۰). طراحی فیزیکی بخش مهمی از بهسازی بافت با ارزش روستایی است و در ایران نیز این پروژه در سیاست‌های دولتی، محدود به برنامه‌ریزی فیزیکی است. بهسازی بافت با ارزش عبارت است از فرایندهای منظم از شناخت، تحلیل، برنامه‌ریزی، طراحی، تصمیم‌گیری و اجرا که می‌کوشد با شناسایی و ارتقای فضاهای با ارزش روستایی به توسعه کالبد فضایی روستا سمت و سو دهد (حناچی و کوششگران، ۱۲۴، ۱۳۹۰). بنابراین، بهسازی فرایندی است که طی آن می‌توان به بهبود وضعیت فضا، مجموعه و بنای نه چندان مطلوب موجود پرداخت و با تغییر عملکرد و معاصر سازی، سازمان فضایی مطلوبی را ایجاد کرد. در حالت کلی، فرایند بهسازی را می‌توان به شکل ۱ به نمایش گذاشت (جام کسری، ۱۳۸۹: ۶۱).

شکل شماره ۱: فرایند بهسازی بافت منبع: جام کسری، ۱۳۸۹: ۶۱

در این جا ذکر این نکته قابل اهمیت است که تداوم و پایداری توسعه و بهسازی، مستلزم پرهیز از حرکت‌ها و فعالیت‌های مقطعی و پراکنده و رعایت سلسله مراتب برنامه‌ریزی و طراحی است بافت تاریخی باید دارای برنامه‌ها و طرح‌های راهبرد خاص هماهنگ با ماهیت و روح خود باشد (نریمانی، ۱۳۷۹: ۷۱).

جدول شماره ۱: معانی، اهداف و اصول بهسازی بافت

زمان اقدام	اصول	هدف	معنای مفهومی	معنای لغوی	واژه
			*سلسله اقداماتی که برای حفظ و بهبود کالبد صورت پذیرد.		Rehabilitation بهسازی
	*سود بخش بودن عملکردهای پیشنهاد شده.	*حفاظت و معاصر سازی.	*اقداماتی به منظور ایجاد تغییرات در کالبد به گونه‌ای که بتوان آن را با کاربری‌های جدید سازگار کرد.		
	*تغییر عملکرد، مشروط بر کوتاه مدت	*حفاظت، مرمت و احیای ویژگی‌های زیبایی شناختی برای افزایش کیفیت‌های بصری و فضایی.	*اقداماتی که برای رفع فرسودگی نسبی فضا از لحاظ عملکردی تحقق پذیرد.		
	بافت، مجموعه و بنای کهن.	افزایش کیفیت روح و طبیعت			
	*حفظ و ارتقای ارزش‌های اجتماعی.	*حفظ و افزایش ارزش‌های کهن			

فرایند توسعه و روند تغییرات بافت‌های تاریخی غالباً با دو رویکرد عمده حفاظت و نگهداری از بافت و عناصر ارزشمند آن از یک سو و تفکر نوسازی و بازسازی توأم با مداخلات مستقیم و مقیاس کلان در این محدوده‌ها از سوی دیگر مواجه بوده است. اگر چه رویکرد به نوسازی عمدتاً با پشتوانه‌های سیاسی و اقتصادی نسبت به حفاظت و نگهداری از میراث فرهنگی در اولویت و برتری قرار داشته است ولیکن از آنجا که برخی از رویکردهای مبتنی بر توسعه، ثروت‌های فرهنگی و میراث ملی را تضعیف می‌نمایند و بعضی دیگر از رویکردهای مبتنی بر حفاظت، توسعه بافت‌های با ارزش را محدود می‌سازند، لذا چالش میان توسعه و حفاظت همواره به عنوان یکی از موضوعات بحث برانگیز معماری و شهرسازی ایران و جهان بوده است. مطالعه نظریات و تجارب ملی و جهانی در مواجهه با آثار فرهنگی حاکی از روند تحولات، تغییرات و نوآوری‌های بسیاری است. در این راستا کنگره‌های متعددی تشکیل، منشورهای مختلفی تصویب و واژگان جدیدی در این حوزه وضع گردید و کشورهای عضو یونسکو در سال ۱۹۷۲ درخصوص حفاظت از میراث فرهنگی و طبیعی جهان، "کنوانسیون میراث جهانی" را تصویب کردند. منشورها، قوانین و توافقات انجام گرفته سیر تکاملی را از توجه صرف به تک بناها^۱ تا بافت پیرامونی در بر گیرنده تک بناها و مجموعه‌ها طی کرده‌اند. در منشور آمستردام^۲ ثروت‌های معمارانه، نه تنها شامل تک بناهای با ارزش استثنایی و فضاهایی که آنها را فرا می‌گیرد بلکه مجموعه‌های معماری و بافت‌های شهری و روستایی دارای جذابیت و ارزش تاریخی یا فرهنگی را نیز در بر می‌گیرد. اگر چه نظریات مختلفی برای مداخله در بافت‌های با ارزش وجود دارد ولی اغلب آنها با بهره‌گیری از تجارب جهانی و سوابق موضوع در بافت‌های شهری شکل گرفته‌اند (فلامکی، ۱۳۸۰: ۲۴۷). در ایران نیز با وجود مطالعات متعدد پژوهشی و دانشگاهی درخصوص برخی روستاهای تاریخی کشور، توجه به حفاظت از چنین بافت‌های ارزشمند تاریخی در طرح‌ها و برنامه‌های روستایی سابقه چندانی ندارد. لذا به منظور مداخله در بافت‌های روستایی که به دلیل ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و محیطی وضعیتی متفاوت از بافت‌های شهری دارند، علاوه بر بومی کردن این نظریات و تطبیق و اصلاح آنها با روستا و روستاییان ضرورتی انکارناپذیر است.

از طرف دیگر لازم به ذکر است که صنعت گردشگری نیز به سرعت در کشورهای توسعه یافته در حال قدرت گرفتن است. این فعالیت هم در کشورهای توسعه یافته و هم در حال توسعه بعنوان فعالیت اقتصادی در مناطق تعریف می‌گردد که توانایی بکارگیری و نگهداری اهداف اقتصادی را دارد (Irshad: 2010:4). بطوریکه در سال ۱۹۹۹ گردشگری بزرگترین صنایع صادرات جهان یعنی خودروسازی، صنایع شیمیایی، صنایع غذایی، سوخت، کامپیوتر و لوازم اداری، نساجی، مخابرات و ارتباطات راه دور، معدن و بلاخره آهن و فولاد را پشت سر گذاشت و رقم صادرات آن به حدود ۵۵۰ میلیارد رسید (Frank Lin, 2003, 59). در این میان گردشگری روستایی شاخه‌ای از گردشگری است که در معنای کلاسیک نوعی از فعالیت‌های توریستی است که درآمد اضافی را برای آنهایی که شغل اصلی کشاورزی و صنعت دارند را فراهم می‌آورد (szabo Bemadett, 2005, 157). گردشگری روستایی بخشی از

^۱ منشور آتن (۱۹۳۱)

^۲ منشور آمستردام (۱۹۷۵)

بازار گردشگری و منبعی برای اشتغال و درآمد بوده و می‌توان آن را ابزار مهمی برای توسعه اقتصادی اجتماعی و اکولوژیکی جوامع روستایی قلمداد کرد. مسلماً گردشگری نقش اساسی در میزان توسعه و حفظ ذخایر نواحی روستایی ایفا می‌کند (اسماعیلی و کریمی پور، ۱۳۹۱: ۴۵).

در این راستا نیز احیای بناها و بافت‌های با ارزش روستایی در ارتباط مستقیم با زندگی ساکنان و عرصه‌های اجتماعی و اقتصادی روستا می‌باشد که سلسله مراتبی زنجیره‌ای با هم دارند و هر دانه ارتباط مستقیمی با کل مجموعه برای تأکید بر ارزش‌های مکانی از تمام جوه و موجودیت‌ها دارد. لذا موضوع وجود روستا و مکان‌های میراثی و نحوه شکل‌گیری و سیر و تحول در ادوار گذشته تاکنون می‌بایست مورد بررسی موشکافانه قرار گیرد و اینکه با شناخت و درک میان نظام درونی (ضعف و قوت) و نظام بیرونی (فرصت و تهدید) و امکان سنجی عینی و واقعی بتوان علاوه بر حفاظت، باززنده‌سازی و بهسازی، نگاهی به اقتصاد و منافع روستا و در این میان گردشگری روستایی داشت. ساکنان روستاها به عنوان پلی بین رشد اقتصادی و توانمندی‌های روستا و حفاظت و بهسازی بناها و بافت‌های با ارزش و مکان‌های میراثی می‌باشند. روستا محیطی است که ارتباط و زندگی در تعادل بین انسان و طبیعت است. ارتباطی که با احترام متقابل آمیخته شده است. حال شهروندی (گردشگری بومی - منطقه‌ای) که از دغدغه‌های زندگی شهری و ماشینی و مشکلات آن به روستا روی می‌آورد و یا گردشگری که به قصد بازدید از مکان‌های تاریخی با ارزش که در روستا واقع شده است چند روزی را در آنجا به سر می‌برد، در هر صورت بار اقتصادی مثبت برای روستا دارد. به همین خاطر اجرای طرح‌های حفاظتی، باززنده‌سازی و بهسازی با احترام به کالبد و بافت بارزش روستا جهت ارتباط بهتر مکانی و توسعه صنعت گردشگری، ضروری به نظر می‌رسد.

از طرف دیگر، در گردشگری روستایی منابع فرهنگی، طبیعی و تاریخی نواحی روستا به عنوان کالای فرهنگی گردشگری قابل عرضه‌اند. البته بسیاری از مطالعات تاریخی و حتی مکاشفات باستان‌شناسی ریشه در اطلاعات برخی از سفر نامه‌ها دارد لذا جذب گردشگر و جهانگرد می‌تواند موجب شناساندن ویژگی‌های بومی و محلی به آیندگان گردد. حال گردشگر به کسی گفته می‌شود که به منظوری غیر از کار و کسب درآمد، برای مدتی بیش از یک شب یا کمتر از یک سال به سرزمینی جز محیط متعارف خود پای می‌گذارد و در آن اقامت می‌گزیند. البته گردشگر بومی و منطقه‌ای دارای تعاریف دیگری می‌باشد. گردشگری (توریسم) شامل کلیه فعالیت‌هایی است که گردشگران در هنگام سفر انجام می‌دهند و شامل برنامه‌ریزی برای سفر و جا به جایی میان مبدأ و مقصد و نظایر آن می‌باشد. در هر صورت گردشگری علاوه بر آثار مثبت دارای آثار منفی نیز می‌باشد. گردشگری روستایی موجب رشد اقتصادی، ایجاد تنوع و ثبات در اشتغال، پویایی تجارت و صنایع، گسترش فرصت‌هایی برای رشد درآمد به صورت فعالیت‌های چند گانه و ایجاد محصولات کشاورزی جدید می‌شود. به دلیل گسترش زندگی شهرنشینی و ماشینی، بسیاری از مردم تمایل دارند به محیط آرام با زندگی سنتی سفر کنند و این نوع گردشگری شباهت زیادی به گردشگری بومی دارد. دیدن نحوه زندگی روستاییان هم از لحاظ چگونگی دامداری و کشاورزی و هم به جهت وجود زیبایی‌های مکانی و بناها و بافت‌های با ارزش مورد علاقه گردشگران می‌باشد. روستاهایی که با داشتن مناظر بکر و سنتی و معماری با ارزش بومی می‌توانند شهرت جهانی کسب نمایند که نظایر آن ماسوله در گیلان، ابیان در نطنز، و غیره می‌باشد. رابطه بین مکان‌های میراثی و با ارزش تاریخی و صنعت گردشگری رابطه پویایی است که هدف، انتقال ارزش‌های موجود به

نمونه با بهره‌گیری از فرمول کوکران با توجه به جامعه آماری از میان جمعیت روستاهای مورد مطالعه انتخاب شده است. در زیر فرمول و تعداد حجم نمونه آمده است:

$$n = \frac{N \times (Z_{1-\alpha/2})^2 \times p \times (1-p)}{(N-1) \times d^2 + (Z_{1-\alpha/2})^2 \times p \times (1-p)}$$

پس بر طبق محاسبات تعداد پاسخ دهندگان روستایی و گردشگران هر منطقه به شرح زیر می‌باشد (جدول ۱):

جدول ۱) تعداد حجم نمونه گروه گردشگران و روستائیان جهت تکمیل پرسشنامه‌ها.

روستا	تعداد جمعیت	حجم نمونه (گردشگران)	حجم نمونه (روستائیان)
ابیانه	۵۰	۳۶	
طره	۳۸	۳۰	
یاسه چای	۸	۹۶	
سراقاسید	۱۰	۱۰۰	
جمع	۱۰۶	۲۶۲	

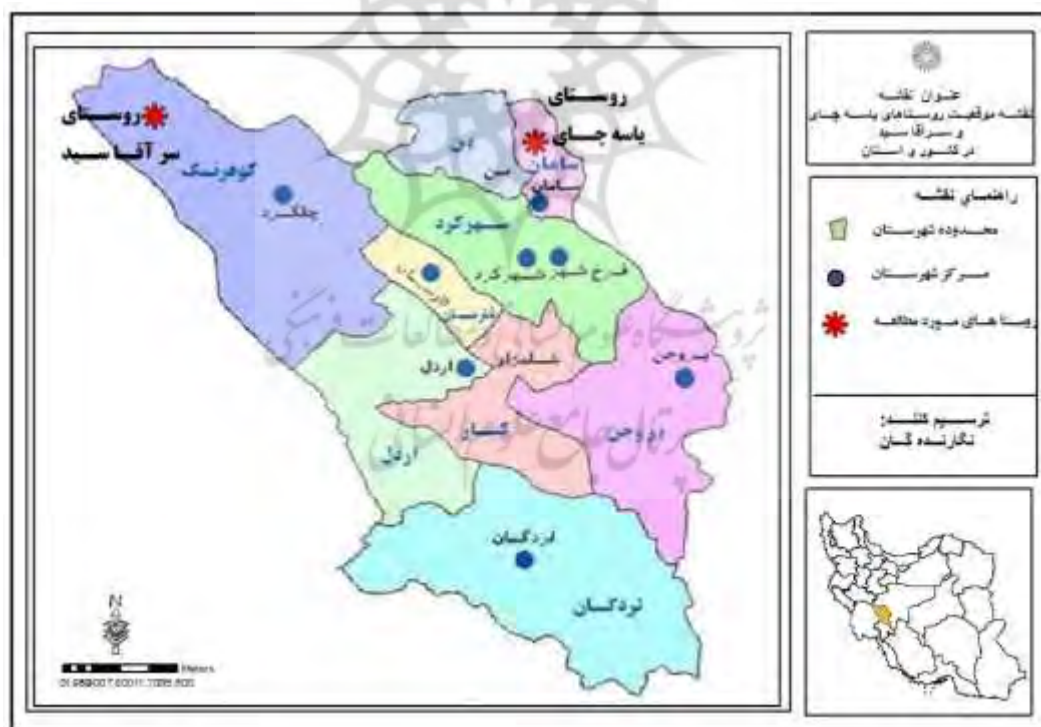
منبع: یافته‌های تحقیق

پس از مطالعات میدانی و گردآوری اطلاعات از دو گروه روستائیان و گردشگران روستاهای ابیانه، طره، یاسه چای و سراقاسید، تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از آزمون خی دو و تحلیل واریانس و از طریق نرم افزار SPSS صورت گرفت. بدین ترتیب رابطه آماری بهسازی بافت‌های با ارزش روستایی و توسعه گردشگری روستایی مشخص شده است.

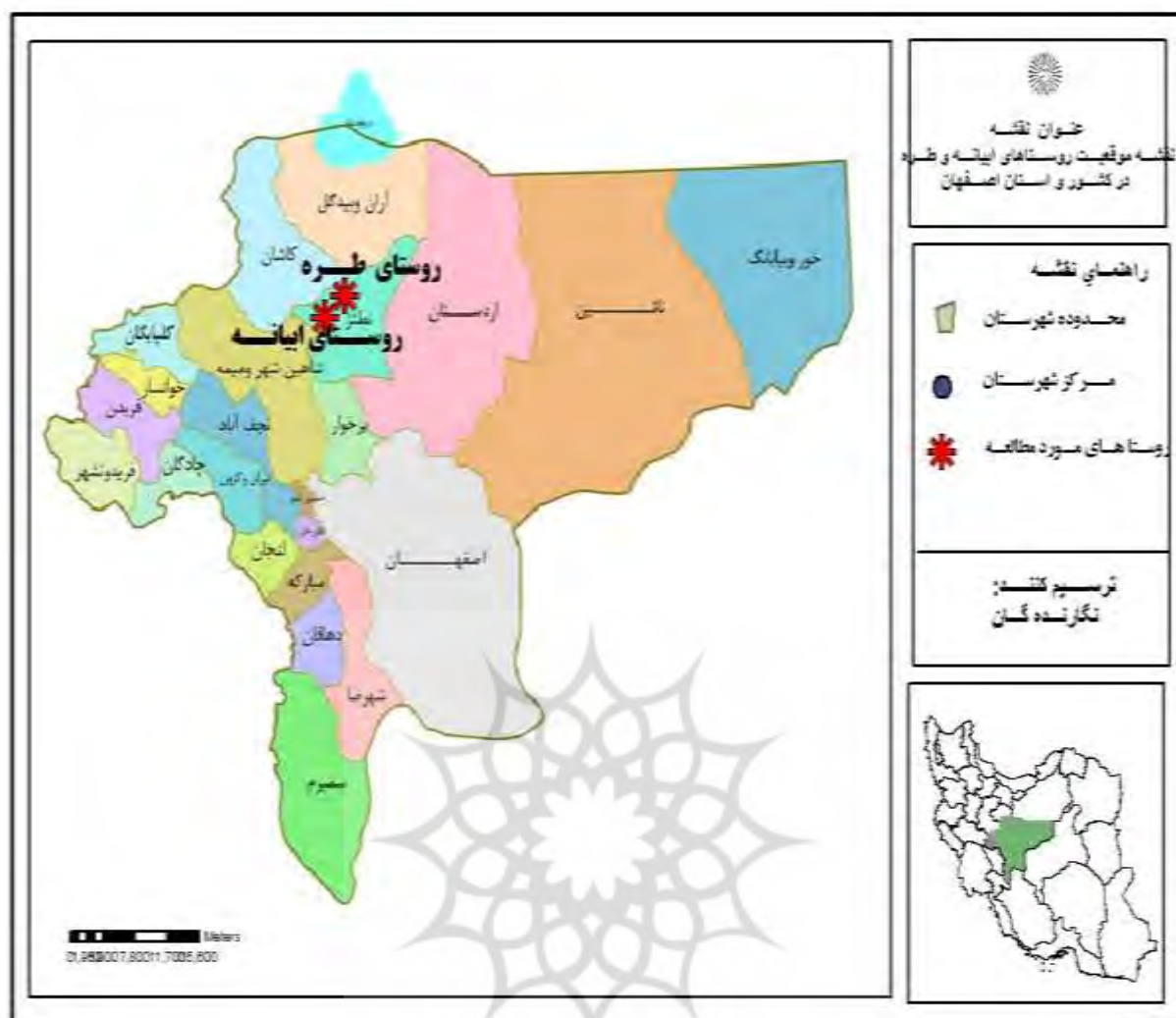
۵- معرفی اجمالی روستاهای مورد مطالعه

همانطوریکه پیش‌تر نیز اشاره شد در این مطالعه تعداد ۴ روستا شامل روستاهای یاسه چاه و سراقاسید از استان چهارمحال و بختیاری و روستای ابیانه و طره از استان اصفهان بصورت تطبیقی مورد بررسی و مطالعه قرار گرفتند. روستای کوهپایه‌ای یاسه چای از توابع بخش زاینده رود دهستان هوره و شهرستان سامان در استان چهارمحال و بختیاری است که در ۲۲ کیلومتری شمال غربی شهر سامان و ۵۲ کیلومتری شهرکرد و در موقعیت جغرافیایی ۵۱ درجه و ۵۰ دقیقه شمالی و ۳۸ درجه و ۳۲ دقیقه شرقی واقع است و روستای سراقاسید در استان چهارمحال و بختیاری، شهرستان کوه‌رنگ به مرکزیت شهر چلگرد و در بخش مرکزی قرار داشته و یکی از روستاهای دهستان میانکوه موگویی است. این روستا در فاصله ۴۹ کیلومتری شمال غرب شهر چلگرد واقع شده است. این روستا از نظر موقعیت جغرافیایی در ۴۹ درجه و ۴۶ دقیقه طول شرقی و ۳۲ درجه و ۴۰ دقیقه عرض شمالی واقع است. روستاهای سراقاسید و یاسه چای از جمله روستاهایی هستند که با توجه به معماری بومی و بناهای تاریخی متنوع از روستاهای منحصر به فرد ایران محسوب می‌شوند که به دلیل برخورداری از بافت و معماری با ارزش، استفاده از مصالح بومی، هماهنگی با شرایط محیطی و استقرار در بافت و ساخت و ساز مسکن، قرارگیری در بستر طبیعی و برخورداری از چشم‌اندازهای طبیعی و جاذبه‌های گردشگری و ... مورد توجه گردشگران بسیاری قرار دارد، اما تاکنون برنامه‌ریزی عملیاتی مؤثر درباره شناخت و راه‌های گسترش گردشگری در آنها صورت نگرفته است.

افزون بر این روستای ایبانه نیز در دامنه شمالی کوه کرکس، در ۴۰ کیلومتری شمال غربی شهر نطنز قرار دارد. شهرستان نطنز با پهنا ۳ هزار و ۲۱۰ کیلومترمربع، در شمال استان اصفهان، در ۳۳ درجه و ۳۲ دقیقه پهنا شمالی و ۵۱ درجه و ۵۶ دقیقه درازای خاوری نسبت به نیمروز گرینویچ قرار دارد و بلندی آن از سطح دریا حدود ۳۷۲ متر است. روستای طره از توابع بخش مرکزی شهرستان نطنز، با مختصات جغرافیایی ۵۱ درجه و ۳۷ دقیقه طول شرقی و ۳۳ درجه و ۳۵ دقیقه عرض شمالی، در ۳۷ کیلومتری شمال غربی نطنز، ۳ کیلومتری غرب ایبانه و ۱۶۵ کیلومتری اصفهان قرار دارد. این روستا از جنوب به کوه ریزند، از شمال به کوه هیمند، از شمال شرقی به کوه وردشت و از جنوب غربی به کوه دومیلان محدود می‌شود. روستای طره از سطح دریا ۲۱۰۰ متر ارتفاع دارد و آب و هوای آن معتدل کوهستانی است. روستاهای ایبانه و طره نمونه‌ای از روستاهایی هستند که بهسازی بافت‌های با ارزش در آنها انجام گرفته و از این طریق توانسته‌اند ضمن ایجاد محیطی جذاب برای روستاییان و نیز گردشگران به رونق و توسعه این صنعت در این روستاها کمک نمایند. این دو روستا به اعتبار معماری بومی و بناهای تاریخی پرتنوع از روستاهای استثنایی ایران می‌باشند و در حال حاضر به عنوان روستاهای گردشگری بین المللی در عرصه جهانی معرفی شده‌اند. اجرای طرح بهسازی بافت با ارزش روستایی طی برنامه سوم عاملی مؤثر در رونق و صنعت گردشگری در این روستاها می‌باشد، بنابراین این روستاها از موفق‌ترین روستاهایی هستند که با اجرای طرح بهسازی و توسعه صنعت گردشگری در عرصه‌های بین المللی حرفی برای گفتن دارند

نقشه شماره ۱: موقعیت روستاهای سرآفاسید در شهرستان کوه‌رنگ و یاسه چای در شهرستان سامان و استان و کشور

نقشه شماره ۲: موقعیت روستاهای ایبانه و طره در شهرستان نطنز، استان اصفهان و کشور

۶- یافته‌های تحلیلی

۶-۱- یافته‌های توصیفی تحقیق

با توجه به اینکه در تحقیق حاضر دو گروه آماری روستائیان و گردشگران وجود داشت و از هر دو گروه پرسشنامه‌ها بطور جداگانه مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفته است لذا در اینجا یافته‌های توصیفی تحقیق نیز بطور مجزا برای هر دو گروه آورده شده است.

یافته‌های توصیفی از درصد‌های طبقه بندی شده نشان می‌دهد که در توسعه گردشگری در روستاهای ایبانه و طره که بهسازی انجام شده هم گردشگران وهم مردم ساکن این روستاها بیشتر بر توسعه گردشگری در این روستاها تأکید کرده، اما در دو روستای سراقاسید و یاسه چای نظرات مردم با گردشگران متفاوت است مردم بیشتر در مورد توسعه گردشگری در این روستاها در سطح بالا بوده و بیشتر فراوانی و درصد در گزینه زیاد است (۸۵ درصد و ۸۷/۵ درصد) در صورتی که گردشگران بیشتر موافق اینکه تاحدودی در دو روستای سراقاسید و یاسه چای توسعه گردشگری صورت گرفته به ترتیب (۸۰ درصد و ۶۲/۵ درصد) می‌باشد.

جدول شماره ۲. میزان تأثیر بهسازی روستا در توسعه گردشگری در روستاها.

روستا	نظرات مردم		نظرات گردشگران	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد
طره	کم	-	-	-
	متوسط	-	۹	۲۳/۷
	زیاد	۳۰	۲۹	۷۶/۳
روستاهاى بهسازی انجام شده	جمع	۳۰	۳۸	۱۰۰
	کم	-	-	-
	متوسط	-	۱۱	۲۲
ایبانه	زیاد	۳۶	۳۹	۷۸
	جمع	۳۶	۵۰	۱۰۰
	کم	-	-	-
سراقاسید	متوسط	۱۵	۸	۸۰
	زیاد	۸۵	۲	۲۰
	جمع	۱۰۰	۱۰	۱۰۰
روستاهاى بهسازی انجام نشده	کم	-	-	-
	متوسط	۱۲	۵	۶۲/۵
	زیاد	۸۴	۳	۳۷/۵
یاسه چای	جمع	۹۶	۸	۱۰۰
	کم	-	-	-
	متوسط	-	-	-

۲-۶- یافته‌های استنباطی تحقیق

در این پژوهش به منظور آزمون فرضیه اول تحقیق و تبیین تأثیر بهسازی بافت‌های با ارزش روستایی بر توسعه صنعت گردشگری روستایی در روستاهای ایبانه و طره از آزمون خی دو استفاده شده است. آزمون خی دو این امکان را فراهم می‌آورد تا با لحاظ کردن سطح معناداری ($\alpha = 0/05$)، بتوان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته را مورد بررسی قرار داد. با توجه به این که در این تحقیق از نرم افزار آماری SPSS استفاده شده است و با عنایت به این که این نرم افزار پس از محاسبه خی دو، سطح معناداری آن را ارائه می‌کند، لذا در نتایج تحلیل‌ها هرگاه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ باشد، این نتیجه حاصل می‌شود که متغیر مستقل بر متغیر وابسته تأثیر دارد و چنانچه سطح معناداری بزرگتر از ۰/۰۵ باشد عدم وجود تأثیر معنادار بین متغیرهای مورد نظر را نشان می‌دهد. در ادامه آزمون فرضیه اول مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت.

جدول ۳. نتایج آزمون خی دو توسعه صنعت گردشگری روستاهای ایبانه و طره

پاسخگویان	روستا	شاخص آماری	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	خی دو	درجه آزادی	سطح معناداری
طره	کم	-	-	-	۱۵/۱۵	۱	۰/۰۰۰
	متوسط	۷	۱۹	-	-	-	-
	زیاد	۳۱	۱۹	-	-	-	-
	جمع	۳۸	-	-	-	-	-
گردشگران	کم	-	-	-	۱۸/۰۰	۱	۰/۰۰۰
	متوسط	۱۰	۲۵	-	-	-	-
	زیاد	۴۰	۲۵	-	-	-	-
	جمع	۵۰	-	-	-	-	-
مردم	کم	-	-	-	-	-	-
	متوسط	-	-	-	-	-	-
	زیاد	۳۰	۳۰	-	-	-	-
	جمع	۳۰	-	-	-	-	-
ایبانه	کم	-	-	-	-	-	-
	متوسط	-	-	-	-	-	-
	زیاد	۳۶	۳۶	-	-	-	-
	جمع	۳۶	-	-	-	-	-

نتایج استنباطی حاصله از مطالعات میدانی و تحلیل پرسشنامه‌های تحقیق (جدول شماره ۳) نشان می‌دهد که از نظر گردشگران مقدار کمی دو و سطح معناداری به دست آمده با درجه آزادی ۱ به ترتیب برای روستای طره برابر با ۱۵/۱۵، ۰/۰۰۰ و برای روستای ایبانه برابر با ۱۸/۰۰، ۰/۰۰۰ می‌باشد که نشان می‌دهد بین فراوانی مشاهده شده و مورد انتظار تفاوت معناداری وجود دارد. همان طور که فراوانی‌های نیز نشان می‌دهد توسعه گردشگری با بهسازی از نظر گردشگران افزایش یافته است.

از نظر مردم ساکن روستاهای ایبانه و طره نیز توسعه گردشگری رادراین روستاها به وجود آمده به طوری که از ۳۶ نفر پاسخگوی ایبانه و ۳۰ نفر طره همه آنها توسعه گردشگری و بهسازی رادراین روستاها زیاد می‌دانند. بنابراین می‌توان اذعان کرد که بهسازی بافت‌های باارزش روستایی عاملی مؤثر بر توسعه صنعت گردشگری روستایی در روستاهای ایبانه و طره باشد.

به منظور آزمون فرضیه دوم تحقیق و بررسی و تبیین معناداری تفاوت توسعه گردشگری بین روستاهای بهسازی شده و نشده براساس نگرش و رضایت گردشگران و مردم از آزمون آماری آزمون تحلیل واریانس یک طرفه (آنووا) استفاده شده است که در ادامه به نتایج بدست آمده (جدول شماره ۴) از آن پرداخته شده است.

جدول شماره ۴. نتایج آزمون تحلیل واریانس جهت بررسی تفاوت معناداری توسعه گردشگری بین روستاهای بهسازی شده و نشده براساس نگرش و رضایت گردشگران.

منبع: یافته‌های تحقیق

متغیر	روستا	تعداد	میانگین توسعه	انحراف معیار	تحلیل واریانس	درجه آزادی	سطح معناداری
بهسازی انجام شده	طره	۳۸	۹۶/۰۷	۱۱/۱۴	۵/۵۸	۱۰۲-۳	۰/۰۰۱
	ایبانه	۵۰	۹۴/۴۰	۱۰/۲۵			
بهسازی انجام نشده	سراقاسید	۱۰	۸۲/۹۰	۶/۰۲	۱۰/۴۵		
	یاسه چای	۸	۸۶/۷۵	۱۰/۴۵			
جمع		۱۰۶	۹۳/۳۳	۱۰/۹۶			

همانطور که از داده‌های بدست آمده در جدول شماره ۴ و نتایج به دست آمده از آزمون تحلیل واریانس برمی آید، می‌توان گفت از نظر گردشگران مقدار سطح معناداری برابر است با ۰/۰۰۱ بنابراین بین چهار روستای مورد مطالعه از نظر توسعه گردشگری و میزان رضایت گردشگران تفاوت معناداری وجود دارد، میانگین‌ها نیز نشان می‌دهد که میانگین توسعه گردشگری دو روستای طره و ایبانه (۹۶/۰۷، ۹۴/۴۰) که در آنها بهسازی صورت گرفته بالاتر از دو روستای سراقاسید و یاسه چای (۸۶/۸۲، ۷۵/۹۰) است که در آنها بهسازی صورت نگرفته می‌باشد.

جدول ۵. نتایج آزمون تعقیبی LSD جهت بررسی تفاوت معناداری توسعه گردشگری بین روستاهای بهسازی شده و نشده براساس نگرش و رضایت گردشگران.

طره (گروه I)	ایبانه I	سراقاسید I	یاسه چای I
گروه J	گروه J	گروه J	گروه J
سطح معناداری	سطح معناداری	سطح معناداری	سطح معناداری
۰/۴۵۱	۰/۴۵۱	۰/۰۰۰	۰/۰۲۲
۰/۰۰۰	۰/۰۰۲	۰/۰۰۲	۰/۰۵۴
۰/۰۲۲	۰/۰۵۴	۰/۴۳۳	۰/۴۳۳

منبع: یافته‌های تحقیق

از نتایج آزمون تعقیبی LSD (جدول شماره ۵) نیز چنین برمی آید که از نظر گردشگران تفاوت معناداری از نظر توسعه گردشگری بین روستای طره و روستاهای سرآقاسید و یاسه چای وجود دارد (سطح معناداری ۰/۰۰۲۲/۰۰۰) و بین روستای ایبانه و روستاهای سرآقاسید و یاسه چای تفاوت معناداری وجود دارد (سطح معناداری ۰/۰۰۵۴۰/۰۰۲). بنابراین روستاهایی که در آنها بهسازی صورت گرفته توسعه گردشگری بالاتری نسبت به روستاهایی که در آنها بهسازی صورت نگرفته دارند.

بنابراین می توان گفت که از نظر گردشگران، صنعت گردشگری در روستاهایی که در آنها بهسازی صورت گرفته نسبت به روستاهایی که در آنها بهسازی صورت نگرفته توسعه بیشتری پیدا کرده است.

جدول ۶. نتایج آزمون تحلیل واریانس جهت بررسی تفاوت معناداری توسعه گردشگری بین روستاهای بهسازی شده و نشده براساس نگرش مردم ساکن این

روستاها

متغیر	روستا	تعداد	میانگین توسعه گردشگری	انحراف معیار	تحلیل واریانس	درجه آزادی	سطح معناداری
بهسازی انجام شده	طره	۳۰	۱۱۳/۴۳	۶/۶۱	۶/۷۸	۲۵۸-۳	۰/۰۰۰
	ایبانه	۳۶	۱۱۰/۱۳	۷/۸۳			
بهسازی انجام نشده	سرآقاسید	۱۰۰	۱۰۵/۱۱	۱۰/۷۳	۶/۷۸	۲۵۸-۳	۰/۰۰۰
	یاسه چای	۹۶	۱۰۶/۲۵	۱۰/۵۲			
جمع		۲۶۲	۱۰۷/۱۷	۱۰/۲۳			

منبع: یافته‌های تحقیق

باتوجه به نتایج به دست آمده در جدول شماره ۶ از آزمون تحلیل واریانس، مقدار سطح معناداری برابر است با ۰/۰۰۰. بنابراین بین چهار روستا از نظر توسعه گردشگری بر اساس نظر مردم ساکن آن روستاها تفاوت معناداری وجود دارد، میانگین‌ها نیز نشان می‌دهد که میانگین توسعه گردشگری دو روستای طره و ایبانه (۱۱۰/۱۱۳، ۱۳/۴۳) که در آنها بهسازی صورت گرفته بالاتر از دو روستای سرآقاسید و یاسه چای (۱۰۶/۱۰۵، ۲۵/۱۱) است که در آنها بهسازی صورت نگرفته می‌باشد.

جدول ۷. نتایج آزمون تعقیبی LSD جهت بررسی تفاوت معناداری توسعه گردشگری بین روستاهای بهسازی شده و نشده بر اساس نگرش مردم ساکن این

روستا

I طره گروه		I ایبانه		I سرآقاسید		I یاسه چای	
گروه J	سطح معناداری	گروه J	سطح معناداری	گروه J	سطح معناداری	گروه J	سطح معناداری
ایبانه	/۱۸۰	طره	۰/۱۸۰	طره	۰/۰۰۰	طره	۰/۰۰۱
سرآقاسید	۰/۰۰۰	سرآقاسید	۰/۰۱۰	ایبانه	۰/۰۱۰	ایبانه	۰/۰۴۶
یاسه چای	۰/۰۰۱	یاسه چای	۰/۰۴۶	یاسه چای	۰/۴۲۲	سرآقاسید	۰/۴۲۲

منبع: یافته‌های تحقیق

از نتایج آزمون تعقیبی LSD (جدول شماره ۷) نیز چنین برمی آید که تفاوت معناداری از نظر توسعه گردشگری بین روستای طره و روستاهای سرآقاسید و یاسه چای وجود دارد (سطح معناداری ۰/۰۰۰۱/۰۰۰) و بین روستای ایبانه با روستاهای سرآقاسید و یاسه چای تفاوت معناداری وجود دارد (سطح معناداری ۰/۰۰۴۶/۰۱۰). بنابراین می توان گفت که از نظر مردم ساکن این روستا، صنعت گردشگری در روستاهایی که در آنها بهسازی صورت گرفته نسبت به روستاهایی که در آنها بهسازی صورت نگرفته توسعه بیشتری پیدا کرده است.

۷- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

روستا به عنوان حلقه آغازین زنجیره سکونتگاهی در ارتباط مستقیم با طبیعت قرار دارد و به این لحاظ دارای قابلیت گردشگری بالا در طبیعت می‌باشد. گردشگری در حال حاضر تبدیل به یکی از ارکان اقتصاد تجاری جهان شده است، افزون بر این بسیاری از برنامه ریزان و سیاست گذاران توسعه نیز از صنعت گردشگری به عنوان رکن اصلی توسعه پایدار یاد می‌کنند. در سال‌های اخیر، برای پاسخگویی به تهدیدها و آسیب‌های گردشگری، موضوع گردشگری پایدار مورد توجه محققان و مجریان امر گردشگری قرار گرفته است که در آن بر سه نکته مهم تأکید می‌شود: (۱) کیفیت: می‌تواند تجربه‌ای عالی به گردشگر ارائه دهد و همچنین باعث بهبود کیفیت زندگی جامعه میزبان و حفظ محیط شود؛ (۲) حفظ و دوام: منابع طبیعی و فرهنگ جامعه میزبان که منشأ تجربیات ارزنده است باید حفظ شوند؛ (۳) تعادل: بین نیازهای گردشگران، حمایت از محیط زیست و جامعه محلی نوعی تعادل و توازن برقرار باشد.

در حال حاضر وضعیت طبیعی و جغرافیایی استقرار روستا که در کالبد بومی، نقش تعیین کننده‌ای دارد و بخش مهمی از هویت کالبدی روستا را شکل می‌دهد، در طراحی‌های جدید مورد توجه قرار نمی‌گیرد. این مسئله باعث شده تا به رغم تفاوت‌های اقلیمی، جغرافیایی، قومی و فرهنگی، بافت‌های جدید روستایی در سراسر کشور مشابه یکدیگر شوند. وجود بسیاری از روستاهای توریستی در نقاط مختلف کشور نیازمند سیاست‌های پایدار و درخور دولتی و مشارکت بخش خصوصی برای توسعه گردشگری روستایی است. بدلیل خاصیت بخصوص بعضی از کالاها و خدمات مانند خدمات عمومی و زیرساخت‌های لازم برای توسعه صنعت گردشگری که سرمایه‌گذاری در آنها فاقد بازده اقتصادی می‌باشد، لازم است که دولت‌ها سرمایه‌گذاری‌های لازم را برای انجام اقدامات زیربنایی در روستاها و مناطق مورد نظر گردشگران، تحقق بخشند. همچنین برای بالا بردن کمیت و کیفیت خدمات و نیز افزایش رقابت اقتصادی باید از همکاری و مشارکت بخش خصوصی حمایت شود.

بر طبق نتایج بدست آمده مشخص گردید، روستاهای طره و ایبانه که بهسازی بافت باارزش در آنها انجام شده است، از نظر گردشگران مقدار سطح معناداری برابر است با ۰/۰۰۱. بنابراین بین چهار روستای مورد مطالعه از نظر توسعه گردشگری و میزان رضایت گردشگران تفاوت معناداری وجود دارد، میانگین‌ها نیز نشان می‌دهد که میانگین توسعه گردشگری دو روستای طره و ایبانه (۹۶/۰۷، ۹۴/۴۰) که در آنها بهسازی صورت گرفته بالاتر از دو روستای سراقاسید و یاسه چای (۸۶/۸۲، ۷۵/۹۰) است که در آنها بهسازی صورت نگرفته می‌باشد.

از نتایج آزمون تعقیبی LSD نیز چنین بر می‌آید که از نظر گردشگران تفاوت معناداری از نظر توسعه گردشگری بین روستای طره و روستاهای سراقاسید و یاسه چای وجود دارد (سطح معناداری ۰/۰۰۲۲/۰۰۰) و بین روستای ایبانه با روستاهای سراقاسید و یاسه چای تفاوت معناداری وجود دارد (سطح معناداری ۰/۰۰۵۴/۰۰۲). بنابراین روستاهایی که در آنها بهسازی صورت گرفته توسعه صنعت گردشگری بالاتری نسبت به روستاهایی که در آنها بهسازی صورت نگرفته دارند.

میانگین‌ها نیز نشان می‌دهد که میانگین توسعه گردشگری دو روستای طره و ایبانه (۱۱۰/۱۱۳، ۱۳/۴۳) که در آنها بهسازی صورت گرفته بالاتر از دو روستای سراقاسید و یاسه چای (۱۰۶/۱۰۵، ۲۵/۱۱) است که در آنها بهسازی

صورت نگرفته می‌باشد. بر اساس این نتایج می‌توان اذعان کرد صنعت گردشگری در روستاهایی که در آنها بهسازی صورت گرفته نسبت به روستاهایی که در آنها بهسازی صورت نگرفته توسعه بیشتری پیدا کرده است. بر اساس این نتایج می‌توان اذعان کرد صنعت گردشگری در روستاهایی که در آنها بهسازی صورت گرفته نسبت به روستاهایی که در آنها بهسازی صورت نگرفته توسعه بیشتری پیدا کرده است.

جهت توسعه صنعت گردشگری در روستاهای سرآقا سید و یاسه چای که بافت با ارزش خود را در گذر زمان می‌توانند از دست بدهند و هنوز به مرحله بهسازی نرسیده‌اند، می‌توان پیشنهاداتی ارائه کرد:

- احیا و توسعه زیر ساخت‌های گردشگری منطقه و همچنین توسعه و بهبود مسیرهای دسترسی به مناطق تفرجگاهی؛

- ایجاد مکان‌هایی جهت برپایی چادر و همچنین ایجاد پارکهای روستایی جهت امنیت جانی و مالی گردشگرانی که قصد اقامت دارند؛

اطلاع رسانی و پخش بروشورها جهت مطالعه گردشگران شامل اطلاعاتی از قبیل: خصوصیات روستا و بافت با ارزش آن، مکان‌های دیدنی و تاریخی روستا، معرفی مکان‌های اقامتی و تفریحی، اشاره به آمار جمعیتی روستاها و مطالبی از این قبیل؛

زیبا سازی جاده ورودی به روستا و خدمات رسانی به مسافری عبوری و گردشگران که در مسیر حرکت به سمت روستا هستند؛

- ایجاد پارکینگ‌های عمومی جهت رفاه حال گردشگران به خصوص در مدخل روستا که از ورود اتومبیل و وسایل نقلیه موتوری به درون روستا جلوگیری شود؛

- نصب تابلوها و علائم راهنما در سطح روستا جهت راهنمایی گردشگران؛

- جلوگیری از انبار نمودن کودهای حیوانی در معابر عمومی روستا

۸- منابع

۱. آمارنامه کشاورزی استان (۱۳۹۲)، سازمان جهاد کشاورزی استان: معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی.
۲. احمدیان، رضا و محمدی، حمید، (۱۳۹۱)، بافت‌شناسی روستایی کشور، انتشارات پلیکان، چاپ دوم.
۳. افتخاری، عبدالرضا و مهدوی، داود (۱۳۸۹)، فرایند بومی سازی شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری روستایی در ایران، پژوهش‌های روستایی، شماره ۴۰.
۴. باقریان، محمد صابرو انصاری، ملاک، (۱۳۹۱) درآمدی بر بهسازی، نوسازی و بازسازی بافت‌های روستایی، ناشر سازمان شهرداری و دهیاری‌های کشور، تنظیم معاونت آموزشی پژوهشکده مدیریت شهری و روستایی، چاپ اول.
۵. پاپلی یزدی، ابراهیمی (۱۳۸۱)، نظریه‌های توسعه روستایی، چاپ اول. تهران: انتشارات سمت.
۶. پور طاهری، مهدی، رکن الدین افتخاری، عبد الرضا، بدری، سید علی (۱۳۹۰)، راهبردها و سیاست‌های توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی (با تأکید بر تجربیات جهانی و ایران)، ناشر بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، چاپ اول.
۷. ثقفی، امیرحمزه (۱۳۹۰)، طرح بهسازی روستای طره، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی ایران، اصفهان: منتشر نشده.

۸. جام کسری، محمد (۱۳۹۰)، بهسازی بافت باارزش روستایی و چالشهای فرارو، مجموعه مقالات اولین کنفرانس بین المللی سکونتگاه‌های روستایی مسکن و بافت. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی: جلد اول، چاپ اول.
۹. جهاد دانشگاهی (۱۳۸۵)، مدیریت و ساماندهی بافتهای فرسوده روستایی، سازمان شهرداریها و دهیاری‌های کشور، پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی.
۱۰. جمعه پور، محمود (۱۳۸۵)، مقدمه‌ای بر برنامه ریزی توسعه روستایی: دیدگاه‌ها و روش‌ها، تهران: انتشارات سمت.
۱۱. چاک وای‌گی، جهانگردی در چشم انداز جامع، مترجمان: دکتر علی پارسیان و دکتر سید محمد اعرابی، چاپ ۷۷، تهران دفتر پژوهشهای فرهنگی.
۱۲. حائریان اردکانی، محمود (۱۳۸۵) توسعه اقتصادی و برنامه‌ریزی، انتشارات آوای نور، تهران: چاپ اول.
۱۳. حسینی ابری، سیدحسن (۱۳۸۳)، مدخلی بر جغرافیای روستایی ایران، اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
۱۴. حناچی، پیروز؛ کوششگران، علی اکبر (۱۳۹۰)، حفاظت و توسعه در بافتهای باارزش روستایی، ناشر: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی: چاپ اول.
۱۵. حناچی، پیروز؛ حدادعادل، فاطمه (۱۳۹۰)، بهسازی بافت روستاهای باارزش. مجموعه مقالات اولین کنفرانس بین المللی سکونتگاه‌های روستایی مسکن و بافت. بنیاد مسکن انقلاب اسلامی: جلد اول، چاپ اول.
۱۶. سرتیپی پور، محسن و مهدیان، عزیزالله (۱۳۹۱)، مروری بر تحولات بهسازی مسکن روستایی و چشم انداز آتی، مجله مسکن و محیط روستا، شماره ۱۴۰.
۱۷. سعیدی، عباس (۱۳۷۷) مبانی جغرافیای روستایی، تهران: انتشارات سمت.
۱۸. شاربلی، ریچارد جولیان، (۱۳۸۰)، گردشگری روستایی، ترجمه رحمت الله منشی زاده و فاطمه نصیری، نشر منشی.
۱۹. شیعه، اسماعیل (۱۳۷۸) اصول نوسازی و بهسازی روستاها، انتشارات دانشگاه علم و صنعت.
۲۰. طالب، مهدی (۱۳۸۷)، شیوه‌های سکونت‌گزینی و گونه‌های مسکن روستایی، انتشارات سمت، چاپ دوم، تهران.
۲۱. غفاری، سید رامین (۱۳۸۹)، طرح بهسازی روستایی، نشر پیام نور: چاپ اول.
۲۲. فشارکی، پریدخت (۱۳۷۵)، جغرافیای روستایی، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی.
۲۳. فلامکی، منصور (۱۳۸۰) بازنده سازی بناها و شهرهای تاریخی، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ چهارم.
۲۴. کریمی دهکردی، مهدی؛ میرک زاده، علی اکبر و گیاثوند گیائی، فرشته (۱۳۹۱)، تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه روستائیان استان چهارمحال و بختیاری؛ مطالعات پژوهشی دانشگاه اصفهان.
۲۵. کلیات طرح بهسازی مناطق روستایی کشور (۱۳۶۹) ماهنامه جهاد، سال دهم، شماره ۱۳۲.
۲۶. مقصودی، طهماسب و لشگر آرا، فرهاد (۱۳۸۳) توریسم، توسعه و روستا، ماهنامه جهاد، سال ۲۴، شماره ۲۶۴ تهران.
۲۷. میسرا، آرپی، توسعه روستایی مسائل و مشکلات، ترجمه علی اکبر، فصلنامه روستا و توسعه، شماره ۱.
۲۸. نوروزی، امکان سنجی جاذبه‌های دره توتیا (بهشت گمشده) از توابع شهرستان ملایر با حرف تبدیل آن به یک سایت گردشگری، فصلنامه آمایش محیط، سال سوم، شماره ۹-۱۵۵-۱۷۹.
۲۹. نریمانی، مسعود، (۱۳۷۹)، بهسازی بافت تاریخی، چاپ اول، تهران: انتشارات مؤلف.

- 44- Habibi, M. (2001), from Province to City (Historical Analyze of City Identity and Physical View, Think and affect), Tehran University Press.
- 45- Hatami-Khanghahi. Tohid(2010). SELECTION METHOD OF DESIGN PRIORITY FOR IMPROVING RURAL TEXTURES. Case Study: Zonouzagh Village in Iran. Romanian jornal of regional science. vol4. No2.
- 46- Irrsha. Humaiirra(2010). rural tourism an overview. Rural Development Division. Alberta. P:29.
- 49- Ineskeep.E.1991.An integrated and sustainable development approach.
- 50- Montgomery, J. (2003), "Cultural Quarters as Mechanisms for Urban Regeneration. Part 1: Conceptualising Cultural Quarters", Planning, Practice & Research, Vol.18, No.4, pp.293-306.
- 51- Poerbo, H. W. (2001), "Urban Design Guidelines as Design Control Instrument (With a case study of the Silver Triangle Superblock, Jakarta)", Thesis for Doctoral Degree in Architecture and.Environmental Planning / Civil Engineering Department of the Kaiserslautern University.
- 52- Goodwin; John. Rachel de Lambert. Sarah Dawson. Shona McMahon. Allan Rackham(2000); development impact on rural value. Ministry for the Environment. Wellington, New Zealand.
- 53- RURAL TOURISM ACTION PLAN(2009);a strategy action plan for TOURISM 2010-2020. England.

